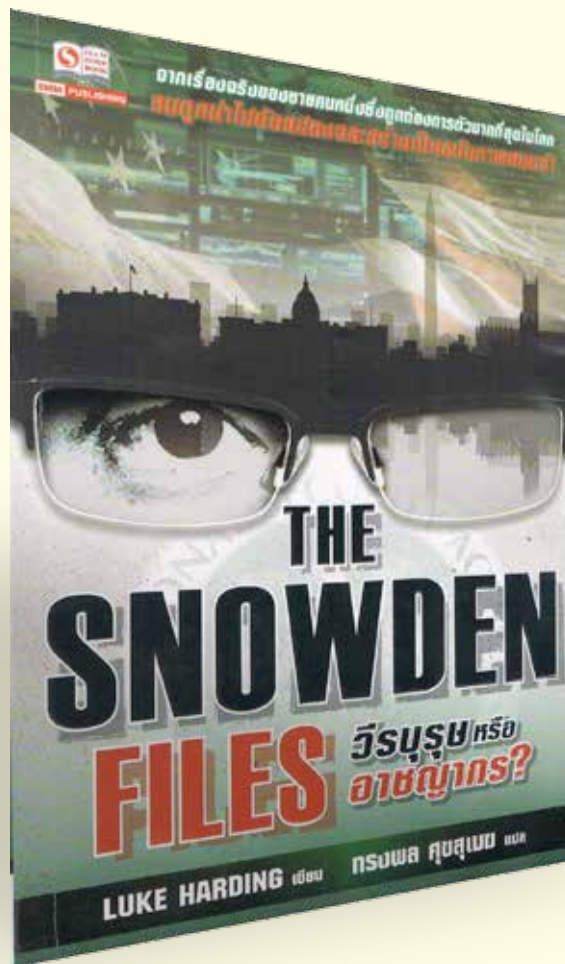

บทความ วิจารณ์หนังสือ

นายแพทย์วิชัย โชควิวัฒน์

The Snowden Files วีรบุรุษหรืออาชญากร

เขียน Luke Harding
แปลและเรียบเรียง ทรงพล ศุภสุเมข
สำนักพิมพ์ สยามอินเตอร์บุ๊คส์
พิมพ์ครั้งแรก กันยายน 2559
392 หน้า • 300 บาท

เมื่อปี 2557 ทัวโลกตื่นตะลึงกับเอดเวิร์ด สโนว์เดน หนุ่มอัจฉริยะวัยเพียง 29 ปี ที่ออกมาเขย่าสำนักงานความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา โดยการเปิดโปงการทำงานที่ “ล้ำเส้น” และน่าจะ “ละเมิดต่อรัฐธรรมนูญ” ของสหรัฐฯ เอง ในการดักจับข้อมูลของประชาชนอเมริกันนับล้านคน ด้วยเหตุผลด้าน “ความมั่นคง” และที่ฮือฮามากกว่านั้นก็คือการ “ล้วงความลับ” ของผู้นำโลก ทั้งที่เป็นประปักษ์หรือ “คู่แข่ง” อย่างรัสเซีย จีน และมีตรอยางเยอรมนี ฝรั่งเศส บราซิล

เอดเวิร์ด สโนว์เดน น่าจะใช้ความเป็นอัจฉริยะของตน จากระดับไอคิว 145 เรียนรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ด้วยตนเอง เพราะไม่ปรากฏว่าเขาได้ศึกษาจนจบปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยใดๆ แม้จะมีข้อมูลว่าเขาลงทะเบียนเรียนแบบออนไลน์กับมหาวิทยาลัยลิเวอร์พูลในอังกฤษในหลักสูตรปริญญาโท แต่ทางมหาวิทยาลัยก็พบว่าเขาแค่ลงทะเบียนเรียนไว้แต่ไม่มีการเรียนจริง แต่ความรู้ความสามารถของเขาทำให้เขามั่นใจจนเรียกตนเองว่า “พ่อมดคอมพิวเตอร์” (Computer Wizard) นั่นคือ เขาสามารถ “เป่ามนต์” สั่งทั้งเครื่องคอมพิวเตอร์และระบบคอมพิวเตอร์ได้ เมื่อเขาสมัครงานและเข้ารับการสัมภาษณ์ เขาก็ได้รับเข้าทำงานกับสำนักข่าวกรองกลางหรือซีไอเอ (CIA : Central Intelligence Agency) และสำนักงานความมั่นคงแห่งชาติ (National Security Agency) หรือเอ็นเอสเอ (NSA) ของสหรัฐฯ จนได้ทำหน้าที่ “ผู้ดูแลระบบ” ซึ่งทำให้เขาเข้าถึงข้อมูลลับมากมายของสำนักงานที่ทรงอำนาจแห่งนั้น และเมื่อเขาเดินมาถึงจุดที่ “ทนต่อไปไม่ได้” เขาก็ตัดสินใจเดินออกจากองค์กร พร้อม “จารกรรม” ข้อมูลลับสุดยอดออกมามากมาย

เพื่อนร่วมงานของเขาที่สำนักงานความมั่นคงแห่งชาติสหรัฐฯ หลายคนยอมรับว่า สำนักงานแห่งนั้นมีมันสมองชั้นยอดทำงานอยู่มากมาย และสโนว์เดนคืออัจฉริยะแห่งอัจฉริยะ แม้เขาจะอายุน้อยมาก

เมื่อเขาตัดสินใจจะ “เปิดโปง” ความลับที่ได้มาจากนโยบายที่เขาเห็นว่า “ไม่ชอบมาพากล” เขาได้แสดงถึงความเป็นสายลับอัจฉริยะ โดยการเลือกติดต่อกับคนทำงานสื่อระดับ “มือพระกาฬ” ที่เขามั่นใจทั้งใน “ฝีมือ” และ “ความทรงอิทธิพล” ระดับโลก โดยเริ่มต้นจากเกล็นน์ กรีนวัลด์ (Glenn Greenwald) นักข่าวแห่งหนังสือพิมพ์ ติ การ์เดียน (The Guardian) ในอังกฤษ ตั้งแต่ปลายปี 2555 โดยใช้ชื่อรหัส “ซินซินนาตุส” (Cincinnatus) แต่กรีนวัลด์ยังไม่สนใจ เขาจึงติดต่อกับ ลอรา พอยทรีส (Laura Poitras) นักสร้างภาพยนตร์สารคดีที่มีชื่อเสียงผู้หาญกล้า “ท้าวทาย” รัฐบาลสหรัฐฯ สโนว์เดนติดต่อลอรา เมื่อมกราคม 2556 ทั้งสามเริ่ม “ไว้วางใจ” กัน และสโนว์เดนก็เริ่ม “ปล่อยข้อมูลลับ” ให้กรีนวัลด์ ช่วงสองสามเดือนต่อมา จนในที่สุดทั้งสามก็ได้นัดพบกัน โดยสโนว์เดนนัดให้ไปพบกันที่โรงแรมแห่งหนึ่งในฮ่องกง เมื่อต้นเดือนมิถุนายน 2556

สโนว์เดนวางแผนอย่างรอบคอบและระมัดระวัง เพราะเขารู้ว่ากำลังต่อสู้กับโครงข่ายทรงอิทธิพลที่สุดของโลก ทั้งองค์กรอย่างซีไอเอ และสำนักงานความมั่นคงแห่งชาติสหรัฐฯ รวมทั้งรัฐบาลสหรัฐฯ ด้วยการนัดพบกันในวันแรกทั้งสามจึง “คลาดกัน” โชคดีที่กรีนวัลด์และพอยทรีสหนักแน่นพอ ทั้งสามจึงพบกันจนได้ และนับเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้โลก “ไม่เหมือนเดิม” อีกในเวลาต่อมา โลกไอทีมีจุดเปลี่ยนสำคัญคือ “ยุคก่อนและยุคหลังสโนว์เดน”

หนังสือ “The Snowden Files วิรบุรุษหรืออาชญากร?” เป็นหนังสือสารคดี แต่ ลูค ฮาร์ดิง เขียนออกมาอย่างชวนติดตาม เพราะชีวิตของสโนว์เดนเสมือนนวนิยายสืบสวนสอบสวนชั้นดีโดยแท้ โดยต่อมาได้มีการนำเรื่องราวจากหนังสือเล่มนี้ไปสร้างเป็นภาพยนตร์ โดยเดินเรื่องตามหนังสือนี้ตั้งแต่ต้น

หนังสือเริ่มอารัมภบทเรื่องการนัดพบ โดยโปรยหัวเรื่องถึงเหตุผลและแรงจูงใจสำคัญที่สโนว์เดนออกมาเปิดโปงเรื่องนี้ว่า “ผมไม่ได้อยากอยู่ในโลกซึ่งทุกสิ่งที่ผมพูด ทุกอย่างที่ผมทำ ทุกคนที่ผมพูดคุยด้วย ทุกความสร้างสรรค์ที่แสดงออกมา รวมทั้งความรัก หรือมิตรภาพ ถูกบันทึกไว้”

ในอารัมภบทนี้เอง ได้เปิดเผยถึงอุปกรณ์ไม่กี่ชิ้นที่สโนว์เดนนำออกมา และใช้เป็นเครื่องมือเปิดโปงความลับขององค์กรใหญ่หิมามาและทรงอำนาจภาพอย่างสำนักงานความมั่นคงแห่งชาติสหรัฐฯ นั่นคือ “คอมพิวเตอร์แล็ปท็อปสี่ตัว”

“คอมพิวเตอร์พวกนั้นถูกเข้ารหัสไว้อย่างแน่นหนา แต่สโนว์เดนสามารถใช้มันเจาะเข้าถึงเอกสารที่อยู่ในเซิร์ฟเวอร์ของเอ็นเอสเอ และหน่วยงานสืบราชการลับของสหราชอาณาจักร (อังกฤษ) คือจีซีเอชคิว (GCHQ) ได้ [GCHQ คือ “สำนักงานใหญ่ด้านการสื่อสารของรัฐบาล” (Government Communication Headquarters)] อันที่จริงเอกสารที่ว่าไม่นับหมิ่นฉบับ ส่วนใหญ่ดีดราวว่า “ลับสุดยอด” บางชิ้นเป็น “ลับสุดยอดขั้น 1” ซึ่งเป็นเอกสารที่เป็นข้อมูลลับสุดยอดที่ดักจับมาได้ หรือ “ขั้น 2” ที่มีความลับลึกที่สุดเท่าที่เราจะสามารถเข้าถึงได้ ไม่มีใคร เว้นแต่เจ้าหน้าที่ความมั่นคงเพียงไม่กี่คนที่เคยเห็นเอกสารเหล่านี้มาก่อน สโนว์เดนบอกว่าสิ่งที่เขาเอามาด้วยคือ “การรั่วของข่าวกรองครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์”

ด้วยสถานภาพของ “ผู้ดูแลระบบ” สโนว์เดนบอกว่า สำนักงานความมั่นคงแห่งชาติสหรัฐฯ โดยความร่วมมือจากหน่วยงานราชการลับของอังกฤษ ได้ทำการ “ลักลอบดักสัญญาณจากสายไฟเบอร์ออปติกใต้ทะเลที่โยงใยอยู่ทั่วโลก ทำให้ทั้งสหรัฐฯ และสหราชอาณาจักร สามารถรับรู้การสื่อสารส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในโลก”

โดยศาลสหรัฐฯ ได้มีคำพิพากษาให้ผู้ให้บริการด้านการสื่อสารต้องส่งมอบข้อมูลให้สหรัฐฯ มีผลให้บริษัทส่วนใหญ่ในซิลิคอน วาลเลย์ ทั้งกูเกิล ไมโครซอฟต์ เฟซบุ๊ก หรือแม้แต่แอปพลิเคชันของสตีฟ จอบส์ ก็ต้องอยู่ใต้อำนาจของสำนักงานความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งสามารถเข้าถึงเซิร์ฟเวอร์ยักษ์ใหญ่แห่งโลกไอทีแห่งนี้ได้

คำบอกเล่าของสโนว์เดนทำให้อำนาจสำนักงานความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐฯ มีสภาพเหมือนในนวนิยายไซไฟของอัลดัส ฮักซลีย์ หรือนวนิยายเรื่อง “1984” ของจอร์จ ออร์เวล ทำให้โลกเข้าสู่ “จุดจบของความเป็นส่วนตัว” สโนว์เดนถึงขั้นใช้คำ “พาน옵ติคอน” (Panopticon) ซึ่งเจเรมี เบนแธม นักปรัชญาคอนสตันซ์ของอังกฤษ ใช้เรียกคุกที่ออกแบบอย่างชาญฉลาด ทำให้ผู้คุมสามารถเห็นนักโทษทุกคนได้ตลอดเวลาโดยที่นักโทษไม่รู้ตัวพวกเขาถูกเฝ้าจับตาอยู่

ก่อนได้พบสโนว์เดน กรีนวัลด์คิดว่าผู้ที่ “กุมความลับ” และมีข้อมูลสำคัญมากมายมหาศาลขนาดนั้นได้รวมทั้งสามารถวิเคราะห์เชื่อมโยงกับระบบการเมืองระดับชาติและระดับโลกได้ขนาดนั้น จะต้องเป็น “เจ้าหน้าที่ระดับสูง อายุน่าจะราวหกสิบ สวมเสื้อนอกสีน้ำเงิน กระดุมสีทองประกาย ผสมสีเทา ศีรษะค่อนข้างเถิก สวมรองเท้าดำ สวมแว่นตา ผูกเนกไทลายเฉียง” ลอราเองก็บอกว่า “ฉันเกือบเป็นลมตอนที่รู้อายุจริงๆ ของเขา จนต้องใช้เวลาลึบสี่ชั่วโมงเพื่อปรับขบวนการความคิดใหม่”

โลกไอที เปลี่ยนไปจากโลกดั้งเดิมอย่างแท้จริง

ในด้านหนึ่ง รัฐบาลมองว่าสโนว์เดนเป็นผู้ทรยศและฟ้องร้องเขา จนเขาต้องขอลี้ภัยอยู่ในรัสเซียมาจนบัดนี้ แต่ในอีกด้านหนึ่ง เขาได้รับการยกย่องอย่างสูง โดยได้รับรางวัลแซม อัดัม (Sam Adams Award) เมื่อ พ.ศ. 2556 (แซม อัดัม คือวีรบุรุษแห่งชาติสหรัฐฯ ผู้จุดประกายโค่นล้มเจ้าอาณานิคมอังกฤษจนสำเร็จในหลายปีต่อมา) ได้รางวัลลัทธิชีพ (Right Livelihood Award) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “รางวัลโนเบลทางเลือก” (Alternative Nobel) เมื่อ พ.ศ. 2557 และรางวัลสันติภาพสตูตการ์ต (Stuttgart Peace Prize) ในปี 2557

หนังสือเล่มนี้มีรายละเอียดเรื่องราวของสโนว์เดนมากมาย แม้การแปลจะไม่ประณีตเท่าที่ควร คนทำงานไอทีทุกคนไม่ควรพลาด